

gospodarske, obrtniške in narodne.

z hajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 10. oktobra 1902.

Politični oddelek.

Izseljevanje s Kranjskega.

Teden na teden prijavljajo listi vesti o novih izseljencih, ki so šli v Ameriko. Povprek gre vsak teden nad sto ljudi v Ameriko. Koliko jih gre na Hrvaško, v slavonske in ogrske gozde, v štajerske, češke in ogrske rudnike, ter naposled na Vestfalsko, to se sploh ne šteje. Izseljevanje pa se množi tako, da so že cele vasi takorekoč zapuščene — ostale so le ženske in otroci, ter onemogli starčki — in če pojde tako naprej, preti naši deželi največja gospodarska in narodna kriza.

Vzroki izseljevanju so jako različni. Uvaževati se mora pred vsem, da je naša dežela le malo rodovitna in vsled tega v primeri z drugimi deželami preobljudena. Toda pri nas se ne izseljujejo samo kmetijski posli, ampak tudi posestniki in njih sinovi, ki bi gotovo ne zapustili domačega ognjišča če bi mogli doma izhajati. To jim pa ni mogoče. Kmetija je pasivna, postranskega zaslužka ni, vsled mnogih otrok pa so se premoženja večinoma tako zdrobila, da že skoro nihče nič nima. Kranjski kmet je prišel na kant in zato beži v Ameriko. Kdor mora s trebuhom za kruhom, se seveda ne meni za to, kake posledice rodi izseljevanje za domovino in za narod.

Istina je sicer, da se mnogo izseljencev vrne iz Amerike, da jih gre mnogo le za nekaj časa čez morje in da pošljejo mnogo denarja domov, ali vzlic temu je izseljevanje za deželo velika nesreča, ker pomeni efektivno izgubo na delavnih močeh in na gotovem denarju.

Naravno je, da z ozirom na to posvečujejo resnični rodoljubi izseljevanju največjo pozornost. Tudi v deželnem zboru kranjskem se je že razpravljalo o tem, — sicer ne preveč temeljito, ali vsaj z dobro voljo, —

kako priti tej nevarnosti v okom. Pri tisti debati se je reklo: dajte ljudem zaslužka in ostali bodo doma. Te krilate besede je izgovoril deželni predsednik baron Hein. Take besede so seveda jako po ceni — ali bistvu problema nas ne primaknejo nič bližje.

Ako bi država s pametno gospodarsko politiko varovala domačo produkcijo, ako bi skrbela za izomiko ljudstva tako, da bi bilo ljudstvo po svoji omiki sposobno za racijonalnejše gospodarstvo, ter bi znalo povzdigniti produkcijo, ako bi za kmetijske posle poskrbela tako, kakor je za tovarniške delavce, ako bi olajšala kmetu javna bremena, potem bi kmet tudi na kranjski zemlji še izhajal in potem bi dobil tudi postranskega zaslužka, ker bi se v imoviti deželi lahko ustvarila cvetoča industrija — tako pa se pogreza vse v pavperizmu in ni nihče v stanu, dati kmetu zaslužka, ker nihče nič nima. Odkrito povemo: Upanje, da bi se izseljevanje omejilo ali celo, da bi prenehalo, je prazno. Naše ljudstvo se seli, ker nima doma gospodarskega obstanka in selilo se bo še dalje — dokler ga bo sploh kaj.

To uvideva tudi katoliška stranka in se je na shodu njenih nepolitičnih društev meseca septembra pečala tudi z izseljevanjem. Razpravljalo se je o tem težkem in važnem vprašanju s tisto samozavestjo, ki jo kažejo katoliški politiki pri vsaki priliki, in s tisto čudovito nevednostjo, katera je že zaslovela čez meje naše kronovine.

Kročila so gorovja in rodila — miš. Sklenjeno je bilo, ustanoviti društvo, ki naj bo izseljencem na pomoč, ki naj regulira in nadzoruje izseljevanje.

Ne vemo, kateri gospodje imajo to stvar v rokah, in ne dvomimo, da imajo dotičniki dobre namene, prepričani pa smo, da to društvo končno ne bo drugzega, kakor podjetje za fruktificiranje izseljencev podjetje, pri katerem bode nekaj posamez-

nikov obilo zaslužilo, izseljencem pa ne bo nič pomagano.

Kako naj bo tako društvo ljudem v pomoč? Prosimo, naj se nam to razloži. „Slovenec“ ima to čedno navado, da na vsako stvarno razloženo zadevo odgovarja s psovkami. Ne bomo mu zamerili, če tudi to svoje pojasnilo zabeli s psovkami, a pove naj, kako hoče društvo biti izseljencem v pomoč.

Naravnost povemo, da je naš namen, provocirati javno razpravo o tej zadevi in sicer zaradi tega, ker hočemo zabraniti, da bi se pri nas pod krinko „društva v pomoč izseljencem“ eventualno etablirala — kupčija s sužnji.

Jubilej ljubljanske realke.

Ljubljanska realka je v soboto praznovala svojo petdesetletnico.

Kranjska dežela je imela do zadnjega časa samo jedno realko, to je bila ljubljanska, in priznati se mora, da je ta zavod vzgojil že obilo mož, ki uspešno delujejo na raznih poljih kulture.

Žal, da petdesetletnice tega zavoda ne moremo pozdraviti s tisto radostjo, s katero se je pozdravljalo take obletnice kulturnih naprav, ker to, kar bi morala ljubljanska realka biti za deželo Kranjsko, to pač ni in morda še dolgo ne bo.

Ko je bila pred 50 leti ustanovljena ljubljanska realka, se je mislilo, da provzroči mogočen napredek cele dežele na polju industrije, kupčije itd. a v resnici je realka vplivala le jako malo. Njeni gojenci se le deloma posvečujejo tistim poklicem, za katere jih je realka pripravila. Vzgojila je realka sicer že lepo število inženjerjev, arhitektov, kemikov, profesorjev, obrtnikov, ali kupčijo in industrijo so ti le v najmanjši meri povzdignili in vendar sta kupčija in obrtnost tisti stroki, ki pomoreta kaki deželi do boljšega gmotnega stanja in dajeta širšim krogom zaslužka. Izseljevanje v Ameriko vsled nedostajanja zaslužka je prav ob 50letnici ljubljanske realke postalo tako, da gledamo le s strahom v bodočnost in to izseljevanje je najboljša ilustracija realčnega jubileja.

Vzroki, da realka ni provzročila tistega preporoda na gospodarskem polju, kakor ga je bilo pričakovati, so različni. Večinoma so gospodarskega značaja in torej realke ne zadeva nobena krivda, da ni mogla uresničiti idealov njenih ustanoviteljev. Deloma je pa tudi uredba zavoda sama kriva: zavod je prav za prav nepristopen širšim krogom, obiskujejo ga skoro le meščanski sinovi, ki komaj čakajo, da postanejo uradniki, mej katerimi pa so podjetni in energični ljudje jako redki. Ako bi znala realka pritegniti širše kroge, bi lahko postala vse drugačnega pomena za deželo, kakor je dandanes.

50letnica ljubljanske realke se je praznovala minolo soboto s primerno šolsko slavnostjo. Slavnostni

govor je imel zaslužni in jako nepristranski ravnatelj dr. Junowicz, v imenu bivših gojencev pa sta govorila profesor Schrautzer (nemško) in predsednik trgovinske zbornice Lenarčič (slovensko).

Šolski slavnosti je sledil banket v kazini.

Politični pregled.

Državni zbor. — Celo poletje je mislila vlada, da bo že sredi septembra mogoče, sklicati državni zbor, a zaradi pogodbenih pogajanj se je stvar zavlekla doslej. V torek je dunajski uradni list priobčil odločbo, s katero se sklicuje državni zbor na dan 16. oktobra. Mej prvimi zadevami, ki pridejo na razpravo, je poleg proračuna novi tiskovni zakon. Nagodba se najbrže šele pozneje predloži.

Nagodbena kriza. — Avstrijski ministri so bili te dni v Budimpešti, kjer so nadaljevali pogajanja zastran nagodbe, v ponedeljek pa sta bila Körber in Szell zopet pri cesarju. V obče trdijo listi, da se je tudi tu šlo za materialno vsebino nagodbe in govorilo se je celo, da hočeta Körber in Szell demisionirati, ker ni mogoče doseči soglasja. Čuje se pa tudi jako verjetno mnenje, da sta se Körber in Szell pač zjedini la glede materijelne vsebine nagodbe, da pa se ne moreta zjediniti glede nje formalnega uveljavljanja. Szell zahteva namreč, da se mora nagodba tudi v Cislitvanski parlamentarno odobriti, mej tem ko zahteva Körber, naj se za vse slučaje pripozna veljavnost nagodbe, tudi če se ista uveljavi v § 14. Körber ima sicer dobro voljo, da dožene nagodbo parlamentarično, a če pride do obstrukcije, se lahko zgodi, da svojega namena ne doseže in da bo primoran poseči po § 14. Nekaj resnice je v tem gotovo — koliko, tega seveda ni mogoče uganiti.

Spravne konference. — Prihodnji teden se bo ministrski predsednik Körber dogovarjal s češkimi in nemškimi voditelji glede „sprave“, to je, glede koncesij, s katerimi bi se mogla preprečiti tako obljubljena obstrukcija Čehov, kakor tudi eventualna obstrukcija Nemcev, ki bi mogla nastati, ako bi vlada zadovoljila Čeha proti volji Nemcev.

Deželnozborske volitve so v polnem tiru in se že vrše volitve volilnih mož tam, kjer še nimajo direktnih volitev. Najhujši bo boj na Nižje Avstrijskem Krščanskim socijalistom prede menda slabo, kajti pomagajo si že z najnasilnejšimi sredstvi. Na Dunaju niso izdali volilnih imenikov, upisali pa vanje na stotine nevolilcev, ter preprečuje z različnimi zvižacami, da se jih potem reklamacije ne more izbrisati iz volilnega imenika. Vse kaže, da bo boj silno ljut in zgodi se lahko, da bodo krščanski socijalisti poraženi.

Hrvatska. — Madjaronska stranka je imela shod, na katerem je izrekla svoje obžalovanje radi izgrediv proti Srbom v Zagrebu in se izrekla za to, da se poškodovancem plača odškodnina.

— **Bolgarska.** — Slavnost na Šipki se je slovesno izvršila. Ta slavnost je dokaz kako tesno prijateljstvo vlada mej Rusijo in mej Bolgarsko. Veliki knez Nikolaj Nikolajevič, ki se je udeležil slavnosti kot zastopnik ruskega carja, je odpotoval iz Bolgarske v Carigrad, kjer je gost turškega sultana. Da ima ta obisk v Carigradu velik političen namen, o tem pač ni dvoma. Značilno je tudi, da je Rusija za sedaj opustila nameravano otvoritev ruskega konzulata v Mitrovici, kar je v bistvu usluga sultanu.

Nemčija. — Carinska komisija se je izrekla za to, da se odobri carinski tarif tako, kakor ga je nasvetovala vlada. To kaže, da agitacija ni imela uspeha, da bode parlament najbrž venderle zvišal carine na kmetijske izdelke, vsled česar se gospodarski odnošaji mej Nemčijo ter Avstrijo in Rusijo znatno premene.